

УДК 378:796.012(410)

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vpe.2022.37.11637>

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ СПОРТИВНИХ ІГОР У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Віра Базильчук

*Хмельницький національний університет,
вул. Інститутська, 11, Хмельницький, Україна, UA–29000
virabazylchuk@ukr.net*

Подано компаративний аналіз закордонного досвіду розвитку рухової активності студентів у закладах вищої освіти Великої Британії. Охарактеризовано структуру та зміст вищої освіти в провідних закладах вищої освіти Великої Британії. Вивчено організаційні аспекти побудови процесу розвитку рухової активності студентів засобами спортивних ігор для студентів британських університетів. Акцентовано увагу на тому, що процес фізичного виховання у закладах вищої освіти Великої Британії побудований за принципом клубної системи, відповідно до якого студенти за своїми вподобаннями можуть обирати, яким видом спорту чи руховою активністю хочуть займатися у позааудиторний час, будучи обраним членом того чи іншого спортивного клубу. Виявлено деяку відмінність порівняно з вітчизняними закладами вищої освіти, пов'язану з тим, що в абсолютній більшості британських закладів вищої освіти процес фізичного виховання побудований за принципом клубної системи. Звернено увагу, на запровадження різноманітних спортивних програм: у Бірмінгемському університеті (University of Birmingham) особливу увагу приділяють спортивній програмі Social Sport, де впродовж семестру студенти мають можливість спробувати зайнятися різними видами рухової активності, покращити свої навички або приділити увагу заняттям новим видом спорту; в Університеті Манчестера (University of Manchester) – спортивній програмі Sporticipate, яка передбачає відповідні години безкоштовних спортивних занять на тиждень з метою підвищення фізичної працездатності студентів; в Університеті Лондона (City University London) – спортивній програмі CityActive, основна місія якої спрямована на підвищення фізичної активності студентів, їх відпочинку та спілкування. Зазначено, що у британських університетах існує значна кількість студентських спортивних клубів: у Бірмінгемському університеті (University of Birmingham) функціонують 52 студентські спортивні клуби; в Університеті Манчестера (University of Manchester) – 42 студентські спортивні клуби; в Університеті Лондона (City University London) – 18 студентських спортивних клубів.

Ключові слова: розвиток, рухова активність, студенти, засоби спортивних ігор, заклади вищої освіти Великої Британії.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими або практичними завданнями. У сучасному світі глобалізації та інтеграції вивчення закордонного досвіду розвитку рухової активності студентів стає все більш корисною практикою для освітньої діяльності різних закладів вищої освіти в Україні та за її межами.

Аналіз основних досліджень і публікацій з порушеної проблеми. Проблеми, пов'язані з розвитком рухової активності студентів та організацією занять з фізичного виховання у закладах вищої освіти, досліджували В. Ареф'єв [1], О. Дубогай та М. Євтушок [2], Н. Завидівська та О. Ханіянц [3], О. Тимошенко [4], Е. Harms [5], J. Boutmans [6] та ін. Науковці наголошують, що сьогодні діюча система фізичного виховання та зміст навчальної програми загалом вичерпав себе та потребує оновлення через упровадження сучасних, інтегративних форм організації цього процесу. Однією з найважливіших умов підвищення ефективності фізичного виховання студентів є забезпечення розвитку їх рухової активності засобами спортивних ігор в освітніх середовищах закладів вищої освіти.

Формулювання мети статті. Компаративний аналіз закордонного досвіду розвитку рухової активності студентів засобами спортивних ігор у закладах вищої освіти Великої Британії.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Вища освіта у Великій Британії відрізняється високою якістю та престижем: до топ-100 найкращих ЗВО світу за версією QS Ranking увійшли саме 17 англійських. У британських університетах простежується гарне фінансування та високі показники працевлаштування для випускників. Через високі зарплати та рівень життя у ЗВО викладають найкращі викладачі з усього світу. Завдяки цьому країна посідає другу сходинку за кількістю іноземних студентів після США [7].

У Великій Британії є кілька типів закладів вищої освіти (рис. 1): School (state/public/independent) та Sixth Form College. Британські школи та коледжі Sixth Form належать до закладів середньої освіти. Однак вони також пропонують студентам широкий вибір спеціалізованих програм, серед яких підготовчі A level, IB та професійна BTEC.

General Further Education (FE) College. До коледжів додаткової освіти можна вступати з 16 років. Після закінчення надається професійна кваліфікація. Випускники можуть одразу працевлаштуватися за фахом або продовжити навчання.

University. Британські університети – це великі заклади вищої освіти з усіма трьома ступенями вищої освіти: бакалаврат, магістратура та докторантура. Статус університету захищено законодавством. На відміну від коледжів, які пропонують практико-орієнтовані курси, університети акцентують увагу на науково-дослідній діяльності.

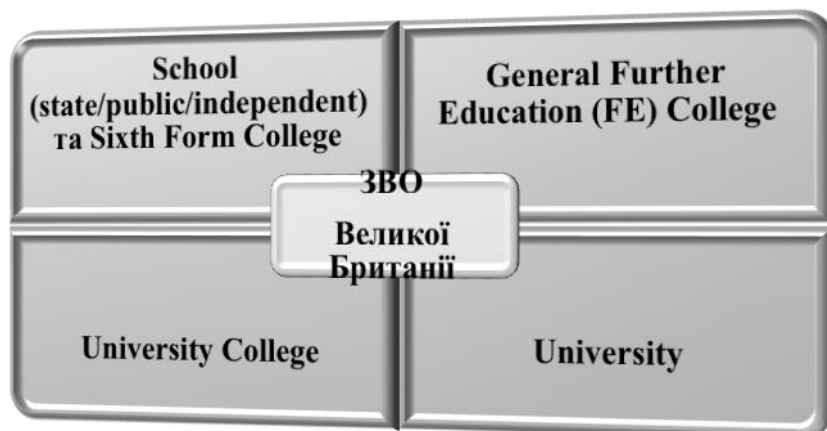

Рис. 1. Заклади вищої освіти Великої Британії

University College. Університетський коледж – невеликий заклад вищої освіти в якому навчаються до тисячі студентів і який може бути у складі університету або автономним. Як окремі заклади вищої освіти вони є менш престижними, ніж університети, але переважно зорієнтовані на практику. В Університетських коледжах надають ступені бакалавра та магістра, докторантура в них трапляється рідше. Якщо університетський коледж відповідає усім критеріям, він може стати університетом.

Усі університети, університетські коледжі, коледжі Лондонського університету, а також деякі коледжі додаткової освіти входять до списку акредитованих установ, уповноважених самостійно присуджувати вчені ступені – recognised bodies. Курси, що ведуть до отримання диплома, передбачені і в закладах вищої освіти зі списку listed bodies, однак ступінь при цьому видає один з акредитованих університетів.

Через те, що середня освіта у Великій Британії триває 13 років й останні два роки школярі займаються університетською програмою, час навчання у ЗВО скорочується. Причому проблем із визнанням англійського диплома за кордоном не виникне. Він еквівалентний бакалаврському ступеню у будь-якій іншій європейській країні.

Залежно від структури, британські ЗВО можуть бути унітарними та колегіальними. У першому випадку центральна установа контролює освітній процес на факультетах і у навчальних підрозділах. Унітарної системи дотримується більшість університетів Великої Британії, першим з яких був Бірмінгемський університет (University of Birmingham). У колегіальних ЗВО функції розподілені між центральним університетом і коледжами, що входять до його складу, наприклад: Оксфордський університет (University of Oxford); Кембриджський університет (University of Cambridge); Ланкастерський

університет (Lancaster University); Університет Рохамптона (University of Roehampton); Лондонський університет (University of London).

У Великій Британії, як і в більшості інших країн, вищу освіту поділяють на три рівні. Однак терміни навчання відрізняються від ЗВО більшості інших країн: бакалаврат – три роки (замість чотирьох); магістратура – рік (замість двох років); докторантура – чотири роки.

У британських університетах студенти самі складають розклад. Зазвичай на бакалавраті є кілька обов'язкових дисциплін для вивчення, проте в іншому студенти вільні у виборі предметів. Головно, отримати заліки та набрати потрібну кількість навчальних годин, які вимірюються у кредитах ЄКТС.

Бакалаврат (Bachelor's degree) – це перший ступінь вищої освіти у Великій Британії. В Англії, Уельсі та Північній Ірландії майже всі програми бакалаврату, за винятком медицини та архітектури, тривають три роки. Базові знання, які становлять основу першого курсу європейських та американських університетів, британські студенти здобувають на підготовчих курсах. У Шотландії навчання може тривати чотири роки.

Після закінчення бакалаврату у Великій Британії студенти, залежно від напрямку навчання, отримують різні кваліфікації: BA (Bachelor of Arts); BSc (Bachelor of Science); BEd (Bachelor of Education); BEng (Bachelor of Engineering) або LLB (Bachelor of Laws). Крім того, усі ці ступені діляться на звичайні (ordinary degrees) та з відзнакою (degrees with honours). Різниця між ними полягає в середньому балі диплома та кількості навчальних годин. Наприклад, щоб отримати ordinary degree, потрібно набрати 150 ECTS, а для degrees with honours знадобиться 180 ECTS. Тип ступеня не вплине на працевлаштування випускника, але відіграє роль під час переходу на наступний ступінь освіти. У деяких ЗВО студент, який закінчив бакалаврат with honours, може вступити до докторантури, не маючи магістерського ступеня.

У країні немає жодного університету без студентських спілок, якими можуть бути спортивні команди, клуби за інтересами чи профспілки, які представляють студентів на регіональному й національному рівнях.

Більшість студентських профспілок є членами Національної спілки студентів. Кожним із них управляє команда студентів із числа лідерів від кожного факультету або курсу. Фінансують такі спільноти самі університети. Їхні учасники отримують пільги та знижки, наприклад, на харчування у громадських місцях, на проїзд у громадському транспорті, а також на використання літератури у бібліотеках. Профспілки допоможуть поринути у нове середовище, знайти друзів та завести корисні знайомства.

Бірмінгемський університет (University of Birmingham) є державним закладом вищої освіти (заснований 1900 р.) та лідером у галузі досліджень і

освіти у сферах генної інженерії, медицини, космічних досліджень і комунікацій. У Світовому рейтингу Бірмінгемський університет (University of Birmingham) посідає 116-те місце (The Times World University Ranking 2019). Він входить у топ-10 найкращих у Великій Британії за багатьма спеціальностями, у тім числі четверте місце за спеціальністю «Спортивні науки» (Sport Science). Є членом престижного об'єднання британських університетів Russell Group, а також входить до Асоціації університетів Європи. Університет є засновником і учасником міжнародного об'єднання університетів «Universitas 21».

Сьогодні до складу університету входить 18 факультетів, Бізнес-школа та Центр неперервної освіти. Навчається близько 35 000 студентів із різних куточків світу. Науково-дослідна робота ЗВО високо цінується на національному та світовому рівні. Викладачі університету працюють над глобальними проектами у різних сферах: енергетична криза, психіатричні захворювання, імунологія злоякісних утворень та ін.

Кампус університету (Edgbaston Campus і Selly Oak Campus) розташовується на території площею 100 га в 10 хв. їзди до центру Бірмінгема (рис. 2).

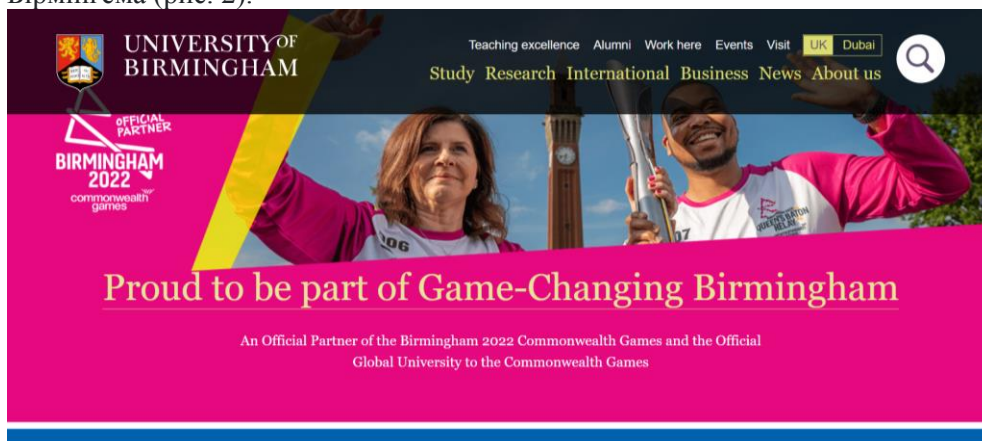

Рис. 2. Фрагмент Web-сайту Бірмінгемського університету (University of Birmingham)

Пишається Бірмінгемський університет (University of Birmingham) і своєю величезною бібліотекою: в її фонді понад 2,5 мільйони книг [8].

У Бірмінгемському університеті (University of Birmingham), як і в більшості інших ЗВО Великої Британії, процес фізичного виховання побудований за принципом клубної системи (рис. 3). Студенти за своїми вподобаннями можуть обирати, яким видом спорту чи руховою активністю

хочуть займатися у позааудиторний час, будучи обраним членом того чи іншого спортивного клубу [9].

Рис. 3. Фрагмент Web-сайту спортивних клубів Бірмінгемського університету (University of Birmingham)

Більшість спортивних клубів функціонують на платній основі, пропонуючи абонементи для своїх відвідувачів. Крім того, членами спортивних клубів можуть стати усі бажаючі мешканці міста, залежно від уподобань, функціональних та вікових характеристик.

У Бірмінгемському університеті (University of Birmingham) культивуються 56 видів спорту на вибір. Пропоновано заняття фітнесом, незалежно від рівня фізичної підготовленості чи здібностей.

Крім того, в університеті створено програму Social Sport, де впродовж семестру студенти мають можливість спробувати зайнятися різними видами рухової активності, покращити свої навички або приділити увагу заняттям новим видам спорту. Цією програмою Social Sport можуть скористатися також студенти, які не мають будь-якого членства спортивних клубів. Ці заняття на платній основі проводять інструктори, які використовують спортивні бази університету.

В Університеті Манчестера (University of Manchester) функціонує 42 студентські спортивні клуби, усі є частиною «Атлетичної спілки» або «АС», як її зазвичай називають.

Атлетична спілка – це статус, який надається клубам із найвищими досягненнями, які отримують фінансування від Університету, щоб допомогти покращити участь та результативність спортсменів. Більшість спортивних клубів університету беруть участь у змаганнях BUCS (British Universities & Colleges Sport) – BUCS є національним керівним органом спортивної вищої освіти у Великій Британії, бачення якого полягає в «розширенні досвіду студентів через спорт». BUCS пропагує майже 50 видів спорту в понад 160

університетах. Це охоплює насичену програму ліги з-понад 4 800 команд і понад 100 подій чемпіонату щороку. The Christie Championships – щорічні університетські змагання між університетами Лідса, Ліверпуля та Манчестера з різних видів спорту, який проводиться з 1886 р., та інші місцеві і національні змагання.

В Університеті Манчестера (University of Manchester) культивуються понад 60 різних видів спорту з можливістю брати участь від початківців до спортсменів вищого класу. Крім того, для підвищення фізичної працездатності студенти мають змогу взяти участь у спортивній програмі Sporticipate, яка передбачає понад 70 год. безкоштовних спортивних занять на тиждень. Спортивні клуби забезпечують навчання та підтримку студентам-спортсменам, а також активно взаємодіють з персоналом, випускниками і громадою у проведенні їх занять.

Для того, щоб стати частиною Спортивної спілки, студенти повинні регулярно відвідувати тренування. Для різних клубів тренування проводять у різний час і в різні дні у позааудиторний час. Для тих видів спорту, яких не створено спортивних об'єктів на території університету, передбачено тренувальні заняття на рівні партнерських відносин з найкращими спортивними об'єктами м. Манчестера. Спілка студентів м. Манчестера також підтримує спортивні товариства.

Абітурієнти через соціальні мережі або безпосередньо можуть звернутися до спортивного клубу і висловити свою зацікавленість у певному виді спорту. Тренери з видів спорту проводять випробування через високий попит на місця. Заняття з різних видів спорту відкриті для всіх. Проводяться «Перші відкриті заняття» упродовж двох тижнів (без оплати членських внесків), на яких студенту можна спробувати себе, перш ніж обрати той чи інший вид спорту, або продемонструвати свою спортивну майстерність. Щороку Спортивна спілка проводить свій престижний захід «AU Awards», на якому відзначають досягнення студентів-спортсменів за минулий рік.

Університет Лондона (City University London) є державним університетом, розташованим у британській столиці. Університет має високий рейтинг і відмінну репутацію як у Великій Британії, так і за її межами. Бізнес-школа університету (Cass Business School) є однією з провідних у країні.

Цей університет займає 29 місце у зведеній таблиці видання «Таймс вища освіта» (Times Higher Education) і включений у список 100 кращих університетів світу, заснованих до 50 років тому. Університет є членом Асоціації MBA (Association of MBAs), учасником Європейської Системи Удосконалення Якості (EQUIS) і членом організації «Університети Великої Британії» (Universities UK).

Кількість іноземних студентів і студентів, які навчаються за магістерськими програмами, є однією з найбільших серед усіх британських ЗВО.

В Університеті Лондона (City University London) функціонує 18 спортивних клубів з видів спорту (рис. 4). Більшість спортивних команд беруть участь у спортивних лігах Британських університетів і коледжів (BUCS Nationals) проти команд інших університетів південно-східної Англії. Крім того, відбуваються щорічні змагання Varsity проти Kingston Cougars, які є одними з найпопулярніших у спортивному календарі Wolfpack. Змагання проводять з десяти різних видів спорту впродовж трьох днів. Також для студентів-спортсменів створено можливість представляти університет, місто чи країну на різних міжнародних змаганнях. Усі команди проводять підготовчий період перед початком наступного спортивного сезону. Усі фінансові витрати на підготовку та участь студентів-спортсменів у змаганнях відбуваються за рахунок університету.

В університеті існує спортивна програма CityActive, яка надає можливість студентам, а також студентам інших університетів, місцевим жителям і корпоративним організаціям займатися різними видами рухової активності без участі у змаганнях. Основна місія цієї програми спрямована на підвищення фізичної активності студентів, їх відпочинку та спілкування.

The screenshot shows the City University London website. At the top left is the City University London logo (EST. 1894). To the right are links for 'Student Hub', 'Staff Hub', and a 'Search' button. Below the logo is a navigation menu with links: 'Prospective students', 'Research', 'For businesses', 'Alumni and supporters', 'News and events', and 'About us'. The main content area has a breadcrumb trail: 'Home > Prospective students > Student life > Sports'. On the left is a sidebar menu with categories: 'Student life', 'London experience', 'Local area', 'Sports', 'Sport clubs', 'Non-competitive sport', 'Competitive sport', and 'Social activities and groups'. The 'Sports' category is selected. The main content area features a large image of a group of students in white tracksuits holding black caps, with the word 'Sports' overlaid. Below the image, text reads: 'We offer a range of sporting facilities and activities. You can get involved in our social sports programme, represent City at competitive sports or focus on your health and fitness in our'.

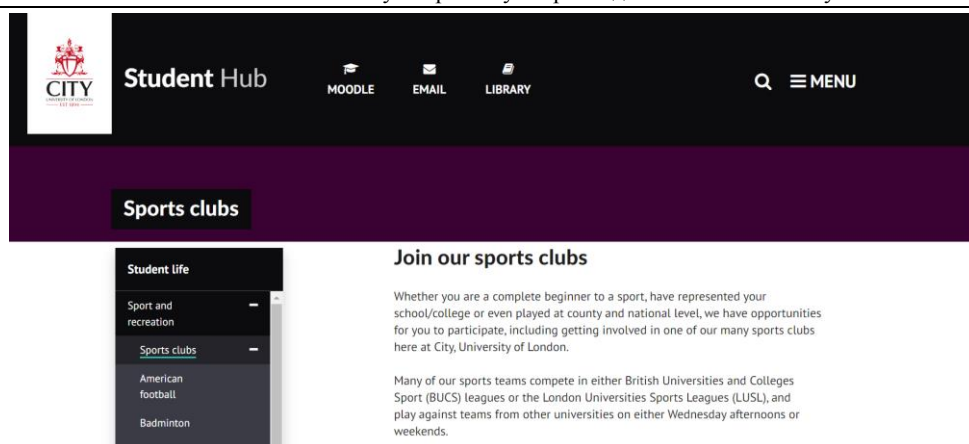

Рис. 4. Фрагмент Web-сайту спортивних клубів Університету Лондона (City University London)

Ця програма CityActive включає можливості участі студентів в організаційному комітеті університету, фотографуванні спортивних подій, репортажі про матчі, суддівстві тощо.

Програмою CityActive передбачено різноманітні індивідуальні та групові заняття із студентоцентрованим підходом у виборі кількості занять на тиждень у позааудиторний час з таких видів спорту, як бадмінтон, баскетбол, волейбол, настільний теніс, футбол, футзал, фехтування, фітнес та ін.

Наявність спортивних секцій у закладах вищої освіти Великої Британії подано у табл. 1.

Таблиця 1

Спортивні секції у закладах вищої освіти Великої Британії

Заклад вищої освіти	Наявність спортивних секцій
Бірмінгемський університет (University of Birmingham)	Спортивні секції з автоспорту, альпінізму та скелелазіння, американського футболу, бадмінтону, баскетболу (чоловічого, жіночого), боксу, велосипедного спорту, веслування, віндсерфінгу, вітрильного спорту, водного поло, волейболу, гандболу, гімнастики, гольфу, джиу-джитсу, додзболу, дзюдо, карате, каякінгу, кінного спорту, корфболу, крикету (чоловічого, жіночого), кунгфу, лакросу, легкої атлетики, лещатарського спорту та сноуборду, настільного тенісу, нетболу, ніндзюцу, поло та полокросу, регбілігу, регбі (чоловічий, жіночий), рятувального спорт, сквошу, снукеру і пулу, стрибків на батуті, стрільби з лука, плавання, тенісу, тач-регбі, триатлону, тхеквондо, фрізбі, фехтування, футболу (чоловічий, жіночий), хокею, чирлідінгу.

Університет Манчестера (University of Manchester)	Спортивні секції з американського футбол, айкідо, бадмінтону, баскетболу, волейболу, бейсболу і софтболу, боксу, велоспорту, дарцу, каное, крикету, кінного спорту, легкої атлетики, регбі, настільного тенісу, стрільби з лука, тенісу, фехтування, футболу, чирлідінгу та ін.
Університет Лондона (City University London)	Спортивні секції з американського футболу, бадмінтону, баскетболу, боксу, волейболу, кінного спорту, настільного тенісу, плавання, тхеквондо, нетболу, регбі, сквошу, тенісу, фехтування, футболу, футзалу, хокею, чирлідінгу.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Аналіз досвіду розвитку рухової активності студентів засобами спортивних ігор в освітніх середовищах закладів вищої освіти Великої Британії показав, що у кожному британському університеті існує студентська спілка, яка опікується спортивними командами студентів і представляє інтереси студентів на різноманітних спортивних змаганнях регіонального чи міжнародного рівнях.

Зазначено, що в університетах значну увагу приділено діяльності студентських спортивних клубів, які створюються з різних видів спорту, зокрема: автоспорту, альпінізму та скелелазіння, американського футболу, бадмінтону, баскетболу (чоловічого, жіночого), боксу, велосипедного спорту, веслування, віндсерфінгу, вітрильного спорту, водного поло, волейболу, гандболу, гімнастики, гольфу, джиу-джитсу, додзболу, дзюдо, карате, каякінгу, кінного спорту, корфболу, крикету (чоловічого, жіночого), кунгфу, лакросу, легкої атлетики, лещатарського спорту та сноуборду, настільного тенісу, нетболу, ніндзюцу, поло та полокросу, регбілігу, регбі (чоловічий, жіночий), рятувального спорту, сквошу, снукеру і пулу, стрибків на батуті, стрільби з лука, плавання, тенісу, тач-регбі, триатлону, тхеквондо, фрізбі, фехтування, футболу (чоловічий, жіночий), хокею, чирлідінгу тощо. Більшість спортивних клубів функціонують на платній основі, пропонуючи абонементи для своїх відвідувачів, які є студентами університетів. Використання позитивних здобутків Великої Британії у вітчизняній освітній практиці сприятиме запровадженню ефективних підходів до розвитку рухової активності студентів засобами спортивних ігор в освітніх середовищах українських закладів вищої освіти.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в порівняльному аналізі розвитку рухової активності студентів засобами спортивних ігор в освітніх середовищах закладів вищої освіти Нідерландів.

1. *Ареф'єв В. Г.* Основи теорії та методики фізичного виховання : підручник. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. 268 с.
2. *Дубогай О. Д., Євтушок М. В.* Тенденції розвитку оцінювання фізкультурно-оздоровчих досягнень студентів: інноваційний світовий досвід. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2008. Т. 2. С. 99–104.
3. *Завидівська Н., Ханікянц О.* Реорганізація системи фізичного виховання студентів вищої школи: проблеми й перспективи. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2016. № 1. С. 51–56.
4. *Тимошенко О. В.* Особливості організації дистанційної форми навчання майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах України. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. 2014. Вип. 118(2). С. 237–242.
5. *Harms E.* Sport i wychowanie fizyczne na Uniwersytecie w Hanowerze. Wychowanie fizyczne studentów: przeżytek czy konieczność. Materiały III Sejmiku Akademickiej Kultury Fizycznej, Łódź 21–22 października 2005 r. pod red. Haliny Hanusz i Bartłomieja Korpaka. Warszawa : Akademicki Związek Sportowy Zarząd Główny ; Kraków : Fall, 2005. S. 126–130.
6. *Boutmans J.* Wychowanie fizyczne czy zajęcia sportowe na uczelni. Wychowanie fizyczne studentów: przeżytek czy konieczność. Materiały III Sejmiku Akademickiej Kultury Fizycznej, Łódź 21–22 października 2005 r. pod red. Haliny Hanusz i Bartłomieja Korpaka. Warszawa : Akademicki Związek Sportowy Zarząd Główny ; Kraków : Fall, 2005. S. 94–110.
7. Бірмінгемський університет (University of Birmingham). URL : <https://www.birmingham.ac.uk/index.aspx>
8. Спортивні клуби Бірмінгемського університету (University of Birmingham). URL : <https://sportandfitness.bham.ac.uk/sport/discover-sport/>
9. Спортивні клуби Університету Манчестера (University of Manchester). URL : <https://www.sport.manchester.ac.uk/sport-and-activity/clubs/>
10. Спортивні клуби Університету Лондона (City University London). URL : <https://www.city.ac.uk/about>

Стаття: надійшла до редколегії 12.04.2022

доопрацьована 04.05.2022

прийнята до друку 16.06.2022

**INTERNATIONAL EXPERIENCE OF THE DEVELOPMENT OF STUDENTS'
PHYSICAL ACTIVITY BY MEANS OF SPORTS GAMES IN HIGHER
EDUCATION INSTITUTIONS OF GREAT BRITAIN**

Vira Bazylchuk

*Khmelnyskyi National University,
Instytutska Str., 11, Khmelnytskyi, Ukraine, UA-29000
virabazylchuk@ukr.net*

The article presents a comparative analysis of international experience of the development of students' physical activity in higher education institutions of Great Britain. The author characterizes the structure and content of higher education in leading educational institutions of Great Britain and pays special attention to the organizational aspects of the development of students' physical activity by means of sports games in leading British universities. Attention is focused on the fact that the process of physical education in higher education institutions of Great Britain is organized according to the principle of the club system, which allows students to choose what kind of sport or physical activity they want to do in extracurricular time as a member of a particular sports club. It is argued that there is a certain difference compared to domestic institutions of higher education because in the absolute majority of British institutions of higher education the process of physical education is organized on the principle of the club system. Higher education institutions of great Britain provide various sports programs: the University of Birmingham implements the Social Sport program, which enables students to try various types of physical activity during the study semester, to improve their skills or to practise a new sport; the University of Manchester has the Sporticipate sports program, which provides students with several hours of free sports classes per week in order to increase their physical performance; the University of London (City University London) implements CityActive sports program, which is aimed at increasing the physical activity of students, their recreation and communication skills. The study shows that there is a significant number of student sports clubs in British universities, namely 52 student sports clubs at the University of Birmingham, 42 student sports clubs at the University of Manchester, and 18 student sports clubs at the University of London (City University London).

Keywords: development, physical activity, students, sports games, institutions of higher education of Great Britain.